

der tidligere er blevet ført svære Klager, og det er Noget, hvorfor der foreligger os et meget vigtigt Beviis i et af de Actstykker, der ere forelagte under Sagen om Høveriets Aflysning. Der er nemlig viisf Exempler paa, hvorledes en Rentekammerdirecteur — jeg huffer just ikke, om han kaldtes Rentekammerdirecteur (So!), men, kort sagt, en Embedsmand, som var en af de Første i Rentekammeret — hvorledes han har skaffet sig Tilladelse til at indtage en heel Deel Bondejord under sin Herregaard (Ja!). Det kalder jeg at tilfugne sig (Ja!), og det er altsaa ganske i sin Orden, naar jeg paastaar, at det kun er ved Misbrug, at denne Bondens oprindelige Ret saa skammeligt er bleven forvansket, saa at ogsaa Andre udenfor Bondestanden kunne faae Ret til at bruge denne Jord. Jeg mener, at, have Herremændene i sin Tid villet have Fæstetvungen, da den bragte dem Fordeel, saa skulle de heller ikke nu nægte, at den har Noget at betyde, naar den kan skaffe Bonden nogen Fordeel. Dengang, da Bonden maatte ride Træhesten, da gjaldt Fæstetvungen, og da gad jeg nok vidst, om det ikke skulde være en vægtig Grund til, at det ikke udtryffeligt er nævnt i tidligere Love, at Bondejord kun maatte afhændes til Bønder, at det naturligtviis aldrig kunde falde Nogen ind, som kunde blive fri for denne Riden (Latter), at komme ind paa saadanne Bilkaar? Ja, det antager jeg er en Hovedgrund dertil. Altsaa mener jeg, at det vilde være høist sørgeligt, om vi gik hen og vedtog en saadan Lov som denne, der saaledes hjælper til at formaae nogle af Bønderne, maastee i deres Godtroenhed, til at kjøbe disse Gaarde, uden at de kunne nyde den Fordeel, som Regjeringen allerede tidligere i et for Landbocommissionen forelagt Lovforslag har tiltænkt dem, og det med fuldkommen Ret. Vi have ogsaa hørt, at de Mænd, der vare satte til paa Statens Begne at passe paa, at der ikke skee de Misligheder, som kunde skee i den Henseende, og som have været Aarsag i, at Meget af denne Bondejord er fratagen Bondestanden, at de have forsømt deres Pligt i saa Henseende. Ved Creationsbrevene, derved at et Gods er givet ind under Lehnsbaandet, har Staten tillige faaet en vis Ret dertil, nemlig den saakaldte Consolidationsret eller Hjemfalds-

ret, naar Slægten uddør; naar nu Staten ønsker et saadant Forhold afløst som Fæsteholdet paa Lehnsgodserne, saa kan det let være, at den kan finde det i sin Orden, muligt at lade sin Adkomst dertil paa en Maade capitalisere og dele denne Capital imellem de adslige Familier og Bondefamilierne, det synes idetmindste mig at være simpel Retfærdighed. Det gaaer mig ligesom den ærede Rigsdagsmand for Svendborg Amts 6te Valgkreds (S. A. Hansen); jeg er paa ingen Maade tilfredsstillet derved, at disse Ord „til Brugerne, deres Børn eller Svigerbørn“ blive optagne i Paragraphen; thi jeg troer, at der maa en endnu yderligere Bestemmelse til for at sikke disse Bønder den samme Fordeel, som Bønderne paa andre Lehnsgodser ville have derved, at Fæstegodset forvandles til Selveiendom ved en Tvangslow, og det er netop i den Retning, at det Endringsforslag, jeg før omtalte, vil blive sikket.

Justitsministeren: Jeg skal ikke nærmere gaae ind paa de Argumenter, som den sidst ærede Taler har fremført for at fraraade det os foreliggende Lovudkast; jeg troer ikke, han paa Lehns- eller Fideicommissbestidelserne mere vil have fundet den tilforn bestaaende Ret, at Eierne skulde kunne lade de paa Godserne bosiddende Mænd ride Træhesten, eller paa anden Maade behandle dem anderledes, end Bønderne paa andre Fæstegodser behandles. Jeg troer, de blive paa Lehns- og Fideicommissbestidelserne behandlede ligesaa human som andre Steder, og jeg troer vist, at den Ret, som man tilligger herved at tillægge Lehns- og Fideicommissbestidderne til at sælge det til Bestidderne henhørende Bøndergods, ikke fornøstigtviis kan ventes at bidrage til, at de nuværende Fæstere skulde erholde deres Bestidder tilkjøbs paa mindre gode Bilkaar, end Fæstere paa andre Godser ville kunne erholde deres (So!). Det er tværtimod, efter mit Skøn og efter Alt hvad Erfaringen viser, at vente og forudsætte, at Fæstebønderne intersteds vil blive behandlede mere human, at der intersteds vil blive aabnet dem Afgang til at kjøbe deres Gaarde paa billigere, paa mere humane Bilkaar, end netop paa Lehns- og Fideicommissbestidderne (Hør!). Der har paa disse Bestidder fundet et langt